

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ МОЛОДІЖНОГО ТУРИЗМУ В ІСТОРИЧНИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ

Ткаченко Н.В., аспірант

Національний авіаційний університет, м. Київ

Анотація. В статті розглядаються територія України, як цілісний історико-архітектурний простір та формування якісно нового архітектурного середовища для молодіжного туризму.

Ключові слова: архітектурне середовище, метод історизму, нова архітектура, дестинація, аттрактивність, туристичний маршрут.

Аннотация. Ткаченко Н.В. Особенности формирования архитектурной среды для молодежного туризма в исторических населённых пунктах. В статье рассматривается территория Украины, как целостное историко-архитектурное пространство и формирование качественно новой архитектурной среды для молодёжного туризма.

Ключевые слова: архитектурная среда, метод историзма, новая архитектура, дестинация, аттрактивность, туристический маршрут.

Annotation. Tkachenko N.V. The features of the architectural environment formation for youth tourism in historical settlements. The article is about Ukraine's territory as a whole historical and architectural space and the formation of a qualitatively new architectural environment for youth tourism.

Keywords: an architectural environment, the method of historicity, the new architecture, the destination, an attraction, the tourist route.

Постановка проблеми. На державному обліку в Україні перебуває понад 130 тисяч пам'яток археології, історії, монументального мистецтва, архітектури, містобудування, садово-паркового мистецтва та ландшафтні з яких 4145 - національного значення. На території України функціонує 61 історико-культурний заповідник, 13 з яких мають статус національних. До Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО включено: Софійський собор з архітектурним ансамблем, Києво-Печерську лавру в м. Києві, історичний центр м. Львова. Але до 70% об'єктів культурної спадщини перебуває в незадовільному стані. Зважаючи на багатство та своєрідність природно-рекреаційного та історико-культурного потенціалу України розроблено систему туристсько-екскурсійних маршрутів, що спрямовані на створення Всеукраїнської системи туризму та відпочинку, а також сприяння формуванню та поширенню загальнолюдських цінностей засобами туризму в Україні. [3] Туристсько-екскурсійні маршрути класифікуються не тільки за тематикою, але й за способом пересування, місцем проведення, віком туристів. До 1991 року в Україні налічувалося понад 4 тисяч туристичних та екскурсійних маршрутів, тепер діє близько 1,5 тисяч і розраховані вони на різні категорії туристів, в тому числі на школярів і молодь.

Рівень розвитку культурно-пізнавального молодіжного туризму в Україні низький. Це спричинено, в основному, відсутністю нормативно-правового забезпечення з питань використання культурної спадщини в туризмі, обмеженою транспортною доступністю більшості об'єктів, занедбаним станом об'єктів культурно-історичної спадщини, невідповідністю музейних експозицій та прилеглих територій до туристичних відвідувань, в тому числі іноземними туристами та особами з особливими потребами. Більшість музейних експозицій тематично складені та побудовані на застарілих методологіях і технологіях. Значна кількість засобів розміщення не відповідає міжнародним стандартам.

В умовах інтенсивної урбанізації особливо актуально постає питання управління розвитком історичних населених пунктів. Нове сучасне будівництво втручаючись в історичну забудову спричинює втрату зв'язків з минулими культурними досягненнями. Це також може призвести до втрати пам'яток архітектури в сучасному просторі. В умовах розвитку молодіжного туризму, наявність матеріалізованих історичних орієнтирів в архітектурному середовищі є важливим фактором, як при формуванні останнього, так і в наступності поколінь.

Реальною проблемою розвитку туристсько-екскурсійних маршрутів в Україні є відсутність відповідної матеріально-технічної бази, яка б забезпечила можливість розвивати внутрішній та в'їзний туризм. Особливо актуально це питання постає стосовно формування архітектурного середовища для молодіжного туризму. Сьогодні відсутні варіанти будівництва нових та реконструкції існуючих об'єктів молодіжного туризму а також відповідної інфраструктури для організації дозвілля та іншого сервісного обслуговування молодих туристів.

Зв'язок з науковими програмами. Питання формування архітектурного середовища для молодіжного туризму відповідає завданням Генеральної схеми планування території України, Державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки, Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 роки.

Аналіз останніх досліджень. В сучасній архітектурній дослідницькій діяльності існує ряд підходів до вирішення питань, що охоплюють проблему формування архітектурного середовища для туризму в історичних населених пунктах. Зокрема, способи територіального зонування туристських центрів та організація центрів туризму на основі експозиціонування і маршрутизації розглядається в роботах Орлова М.А., Харкової А.О., Хромова Ю.Б. Значна кількість досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців присвячена збереженню та використанню територій, які становлять історико-археологічну цінність та окремих історико-архітектурних, культурних та археологічних об'єктів, їх архітектурно-ландшафтній організації (Вечерський В., Малишева С.Г., Федорова Ю.С.). Зазначені підходи пов'язані з організацією туризму на таких територіях, але майже всі вони орієнтовані на туристські центри в структурі існуючого населеного пункту, де є власна інфраструктура. Досить мало дослідники торкаються питань формування архітектурного середовища для туризму на відокремлених територіях, що мають історичну цінність, потребують належної уваги і можуть виступати елементом аттрактивності дестинації. [4] Питанням організації рекреаційного середовища для молоді та використання регіональних особливостей в архітектурі присвячене дослідження О.С.Сокальської. Проблеми архітектурної організації сучасного студентського дозвілля відображені в дослідженнях науковців – Л.З.Валіахметової, М.С.Усманова. Важливим зрушенням стало впровадження нових Державних будівельних норм, де молодіжні готелі та хостели розглядаються як один з видів колективних засобів розміщення.[2]

Постановка завдання. Важливим завданням є розгляд території України як цілісного історико-архітектурного простору природно-ландшафтного середовища та формування якісно нового архітектурного середовища для молодіжного туризму засобами сучасної архітектури, що матиме на меті переживання історичного середовища.

Основна частина. Формування архітектурного середовища для молодіжного туризму, як правило, здійснюється з прив'язкою до населеного пункту. В свою чергу, населений пункт набуває нових функцій, що сприяє формуванню в природному та історичному просторі нової архітектури. Організація та будівництво туристського центру передбачає концентрацію значної кількості туристських ресурсів на певній території. В дестинаціях з одиничними об'єктами історико-культурної спадщини чи з незначною кількістю об'єктів туристської аттрактивності доцільно розмішувати невеликі за розмірами та доступні за цінами заклади для розміщення молодих туристів.

Історичне міське середовище, як правило, є престижними земельними ділянками, що в умовах сьогодення забудовується новою архітектурою, зокрема комерціалізованими типами споруд або елітними житловими будинками. Це деформує історичне середовище. Негативно впливає також антропогенне навантаження на історичні міста – масове відвідування туристами пам'яток архітектури, історії, культури тягне за собою розширення закладів додаткового обслуговування, що динамізує процеси у місті та деформує єдину планувальну структуру. [1]

У вітчизняній практиці проектування туристських центрів набуло типового характеру через масовість туризму, як соціального явища. Як правило, це були туристські бази, туристські табори та туристські стоянки, які не мали таких архітектурних якостей, які б відтворювали історико-ландшафтне середовище. Це свідчить про відсутність концепції організації молодіжного туризму та використання етнографічного фактору при формуванні архітектурного середовища. Для даного виду туризму досить часто використовуються й тимчасові наметові містечка, кемпінги, флотелі, ботелі тощо. Таким чином, територія України з її потужним історико-культурним та туристським потенціалом не розглядалася як цілісне архітектурно-просторове середовище.

Традиційний підхід, який існував за часів колишнього Радянського Союзу, коли архітектурне середовище для молоді, загалом для внутрішніх туристів, мислилося як тимчасове і в дискомфортних умовах втрачає свою актуальність в умовах сьогодення. Засоби сучасної архітектури дозволяють створювати та формувати комфортабельні, різні за призначенням об'єкти туризму, які б відповідали міжнародним стандартам і були доступні за ціною для молодих туристів.

Сезонний характер закладів молодіжного туризму також потребує змін у питанні організації повноцінного відпочинку молоді та ефективної експлуатації архітектурних об'єктів протягом року, що можливо досягти через використання високотехнологічних сучасних засобів та прийомів архітектури, при цьому зберігаючи історико-ландшафтні особливості середовища. Фахівцям сфери туризму необхідно буде передбачити додаткові засоби з залучення туристів в холодну пору року. Також на базі таких закладів в історичному середовищі можна створювати науково-освітні центри для студентської молоді та молодих вчених. Здійснення додаткових функцій історико-архітектурного середовища для молодіжного туризму повинно розглядатися окремо для кожної території, виходячи з її природно-рекреаційних ресурсів. Туристські заклади для молоді можуть також використовуватися для відпочинку, що не пов'язаний безпосередньо з активним туризмом. З точки зору економічної ефективності доцільно було б створювати багатфункціональні туристські комплекси. Але в даному випадку не ставиться на меті розглянути економічні аспекти формування архітектурного середовища для молодіжного туризму, а передусім визначити основні методичні засади щодо проектування таких об'єктів.

Таким чином, особливості формування архітектурного середовища для молодіжного туризму в історичних населених пунктах потребує розробки методичних основ, які б відображали регулюючі заходи, щодо можливостей модернізації та реконструкції історичних населених пунктів з метою надання їм туристської аттрактивності, не суперечили містобудівній концепції перспективного розвитку історичних міст.

Висвітлюючи сучасні проблеми архітектури багато авторів звертаються до питань збереження історичної забудови міст і сіл, а також до національної ідентичності в архітектурі (Білоконь Ю.М., Фомін І.О., Чепелик В.В., Черкес Б.С.). В монографії Білоконя Ю.М. та Фоміна І.О. підкреслюється думка про те, що використання світового досвіду має бути національно обумовленим. В Україні ця проблема надзвичайно загострена. Наслідування світовим тенденціям в архітектурній діяльності, водночас актуалізує необхідність збереження національних традицій в архітектурі. [1]

При формуванні архітектурного середовища для молодіжного туризму важливо враховувати етнічний фактор, так як архітектура є матеріалізованим проявом життя суспільства.

Висновки. Туристично-відпочинкова складова є важливою складовою стійкого розвитку регіональних культурних центрів з історико-етнографічними назвами “Галичина” (центр – Львів), “Буковина” (Чернівці), “Волинь” (Рівне), “Закарпаття” (Ужгород), “Поділля” (Вінниця), “Полісся” (Чернігів), “Наддніпрянщина” (Запоріжжя), “Слобожанщина” (Харків), “Таврія” (Херсон), “Крим” (Сімферополь).

Формування архітектури для молодіжного туризму повинно естетично та функціонально наповнювати історико-природне середовище і бути його продовженням. Але це можливе лише за умови, якщо архітектурні об’єкти молодіжного туризму будуть якісно гармоніювати, відтворювати історико-архітектурні особливості та не втручатися в історичне середовище сучасними художньо-виражальними засобами.

В архітектурній діяльності при формуванні архітектурного середовища для молодіжного туризму набуває актуальності метод історизму та відтворення місцевих або регіональних особливостей.

Література:

1. Білоконь Ю.М. Наука і творчість в архітектурі/ Ю.М. Білоконь, І.О.Фомін; за ред. І.О. Фоміна. – К.: Логос, 2006. – 208с.: Іл.- Бібліогр. С.207.
2. Державні будівельні норми України. Будинки і споруди: готелі. ДБН В.2.2-20:2008. – К.: Міністерство регіонального розвитку та будівництва України, 2008.
3. Національна система туристсько-екскурсійних маршрутів «Намісто Славутича». – К., 1998. – 401с.
4. Федорова Ю.С. Типология туристических объектов на основе использования историко-архитектурного наследия (на примере Пензенской обл.) Дисс. ... канд. архит. 18.00.02 (РГБ). – М., 1998.

Надійшла до редакції 2.04.2009